

زبان غیر کلامی در دیوان پروین اعتصامی

سید علی موسوی صالح

www.ketab.ir

سبششناسه :	موسوی صالح، علی، ۱۳۴۸ -
عنوان قراردادی :	دیوان برگزیده Divan. Selection
عنوان و نام پدیدآور :	زبان غیرکلامی در دیوان پروین اعتصامی / علی موسوی صالح
مشخصات نشر :	گرگان: یاقوت سرخ، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری :	۷۹ص.
شابک :	۱۵۰۰۰ ریاال: ۹۷۸-۶۰۲۲-۶۰۲۲-۱۳-۲
وضعیت فهرست نویسی :	فیا
یادداشت :	کتابنامه: ص. ۷۹.
موضوع :	اعتصامی، پروین، ۱۲۸۵ - ۱۳۲۰. دیوان -- نقد و تفسیر
موضوع :	ارتباط غیر کلامی در ادبیات
موضوع :	Nonverbal communication in literature
موضوع :	شعر فارسی -- قرن ۱۴ -- تاریخ و نقد
موضوع :	th century -- History and criticism Persian poetry -- ۲۰th century
رده بندی :	PIR / ۷۶۱۵ م ۳ / ۱۳۹۷
رده بندی دیوبی :	۱/۶۰۹۱۸۸
شماره کتابشناسی :	۵۳۶۱۶۲۱

مؤلف :	سید علی موسوی صالح
عنوان :	زبان غیرکلامی در دیوان پروین اعتصامی
نوبت چاپ :	اول ۱۱۰۷
شمارگان :	۵۰۰ نسخه
طرح جلد :	فهمیه اسبومحلی
قطع :	رقعی
شابک :	۹۷۸ - ۶۰۲۲ - ۶۰۲۲ - ۱۳ - ۲
قیمت :	۱۵۰۰۰ ریاال

گرگان، بلوار جانبازان، جانباز ۲۲، انتشارات یاقوت سرخ کد پستی: ۴۹۱۶۶۲۷۳۵

تلفن: ۰۹۱۱۷۹۲۰۴۹۱-۰۹۱۱۱۷۷۰۴۹۱

Hossein.yaghoobi491@gmail.com

فهرست مطالب

صفحه	عناوین
۱	مقدمه

فصل اول مفهوم شناسی

۵	ارتباط غیر کلامی
۶	نشانه های زبان غیر کلامی
	فصل دوم ارتباط غیر کلامی در دیوان پروین اعتصامی
۹	مقدمه
۱۳	نشستن
۱۵	خاموش بودن، سکوت، کرن یا دم نزدن
۲۶	رفتن
۲۷	خرامیدن در معنی غرور، خود پسندی
۲۷	قهقهه زدن در معنی نهایت شادی
۲۸	شناختن و دویدن
۲۹	گریستن، اشک و سرشک ریختن
۳۲	گریستن در معنی ترسیدن
۳۳	خندیدن
۴۴	آه کشیدن در معنی ناامید بودن و دردمند بودن
۴۶	تپیدن دل در معنی اضطراب و ترس شدید
۴۷	رقصیدن و پای کوبیدن در معنی شاد بودن
۴۸	نگاه کردن، تماشا کردن، دیده فکندن، نظر کردن
۴۹	دیده فکندن در معنی امید داشتن، انتظار داشتن
۵۱	نگاه نکردن در معنی بیاعتنایی و بیتوجهی
۵۱	بوسیدن
۵۳	پشت کردن در معنی بیاعتنا شدن و قهر کردن
۵۳	سرافکندن در معنی شرمندگی و گناهکار بودن

- ۵۳..... در آغوش گرفتن، در برگرفتن
- ۵۶..... آهسته گفتن در معنی ابراز علاقه و دوستی و صمیمیت
- ۵۶..... فریاد
- ۵۸..... به هر سو نظر کردن در معنی مضطرب بودن، نگران بودن
- ۶۰..... نالیدن در معنی غمگین و دردمند بودن
- ۶۱..... به خود پیچیدن در معنی رنج و درد

فصل سوم استنتاج

- ۶۳..... نتیجه گیری
- ۶۹..... منابع:

ارسطو، فیلسوف یونانی، شاید اولین انشمندی باشد که ۲۳۰۰ سال پیش نخستین بار در زمینهٔ ارتباط سخن گفته است. او در کتابی با عنوان معانی و بیان، "ریطوریکا" (Rehtorica)^۱ را مترادف ارتباط می‌داند، وی در تعریف ارتباط می‌نویسد: «ارتباط عبارت است از جستجو برای دست یافتن به کلیهٔ وسایل و امکانات موجود برای ترغیب و اقناع دیگران». به دیگر سخن، ارتباط عبارت از همهٔ روش‌هایی که از طریق آن ممکن است ذهنی بر ذهن دیگر تأثیر بگذارد. این عمل نه تنها با نوشته یا گفتگو، بلکه با موسیقی، هنرهای نمایشی و تصویری و تمام رفتارهای انسانی به چشم می‌خورد (فلاوین، ۱۳۸۲، ۲۰).

ارتباط و بیان نیازهای بشر اولیه از طریق ایما و اشاره شکل گرفت. جای تعجب است که با گذر بیش از یک میلیون سال از تکامل انسان، ارتباط روح و جسم، آمیختگی درون و برون، احساسات درونی، مکنونات، حرکات و اشارات

^۱ Rehyorica

بدن، به خصوص جنبه های صوتی ارتباط (لحن، تن، سرعت و...) این موضوع مهم از توجه عموم دور ماند؛ درحالی که جنبه های غیرکلامی ارتباطات^۱ (صوتی و زبان بدن) از دهه ۱۹۶۰ میلادی فعالانه مورد مطالعه قرار گرفت. عموم مردم زمانی متوجه این امر کهن شدند که جولوس فست^۲، نخست اندیش آمریکایی، در سال ۱۹۷۰ کتابی در مورد زبان حرکات با عنوان (زبان بدن) نگاشت. این کتاب تصاویری بر شرح موضوع مورد نظر در خود گنجانده است. (زنگنه، ۱۳۷۸، ۱).

مطالعات و تحقیقات نشان می دهد، برقراری ارتباط از طریق کلام ۷٪ از طبق مطالعات و تحقیقات موجود اگر برقراری ارتباط را دارای دو جزء کلامی و غیرکلامی بدانیم، تنها ۷٪ از این مجموعه مربوط به ارتباط کلامی است. ارتباط غیرکلامی مجموعه ای از آوایی و غیرآوایی است که با وسایلی غیر از وسایل زبانی و زبانی است. رسال و تشریح می شود از ۹۳٪ غیر کلامی ۳۸٪ به صوت (لحن، آهنگ، تن، سرعت و...) و ۵۵٪ باقی آن به رفتار فیزیکی یا همان زبان بدن^۳ اختصاص دارد. (زنگنه، ۱۳۷۸، ۵۵). بنابر این «ارتباط بین انسانها به دو شکل «کلامی» و «غیر کلامی» یا ترکیبی از هر دو به وجود می آید. زبان که نقش اصلی را در ارتباط کلامی به عهده دارد از یک سو برپایه توانایی گویایی و از سوی دیگر محصول مجموعه ای از قراردادهای ضروری است که یک گروه اجتماعی پذیرفته اند» (مسنوه الینی، ۱۳۸۶: ۶۹).

ارتباط بین لفظ و معنی باعث ارتباط «کلامی» بین گوینده و شنونده می شود. در زبان غیر کلامی «حرکات» و «اشارات» اعضای بدن، زبانی مبتدل دارند که اصطلاحاً به آن «زبان بدن» می گویند. این زبان بسیار موثرتر از متون تر از

¹ nonverbal communication

² Fast Julius

³ Body Language

زبان کلامی در خدمت زبان و ادبیات قرار گرفته است و در آثار ادبی فارسی، تأثیرات آن به فراوانی دیده می‌شود.

سوابق و آثار مطالعاتی به جای مانده حاکی از این است که، جامعه‌شناسان و دانش پژوهان علوم اجتماعی و ارتباطات، به اهمیت این موضوع مهم، زبان بدن، پرداخته‌اند و در این زمینه کتاب‌های فراوانی نوشته‌اند که بسیاری از آنها به زبان فارسی ترجمه گردیده است. مانند: کتاب زبان بدن (چگونه افکار دیگران را بتواند)، اثر «آلن پیز» و ترجمه سید محمود هاشمی و فاطمه شعبی، کتاب مدیریت ارتباطات اثر «ری ام. برکو» و «آندرو دی. ولوین» و «دارلین آر. ولوین» ترجمه سید محمد اعرابی و داود ایزدی، کتاب زبان تن اثر «سامی مولکو» ترجمه امیر ری خواجه، کتاب کلام جسم اثر «جودی جیمز» ترجمه آرین ابوک و کتاب ارتباطات غیر کلامی تالیف «علی اکبر فرهنگی» از جمله آنها است. اما مقالاتی که به زبان فارسی در خصوص ارتباطات غیر کلامی و زبان بدن در ایران چاپ و منتشر گردید عبارتند از: مقاله آقای «محمدرضا پهلوانی نژاد» با عنوان «ارتباطات غیر کلامی و نشانه‌شناسی حرکات بدنی» که در مجله «زبان و زبان شناسی» چاپ شده است. مقاله «مینا بهنام» با عنوان «گفتار بی صدا تأملی بر زبان بدن در غزلیات سمن» که در مجله «فنون ادبی» دانشگاه اصفهان چاپ گردید و مقاله «احمد رضی» با عنوان «تحلیل نشانه‌های ارتباط غیر کلامی در داستان دو دوست که در مجله مطالعات ادبیات کودک» دانشگاه شیراز منتشر شد.

در این مجموعه هدف اصلی بررسی و بیان شیوه‌های ارتباطات غیر کلامی (زبان بدن) در دیوان شاعر خوش‌اوازه معاصر پروین اعتصامی است؛ بر این مبنا ضروری است به چهار سؤال پاسخ داده شود:

- آیا پروین اعتصامی در دیوان خود برای انتقال پیام به مخاطب از طریق ارتباط غیر کلامی (زبان بدن) به ارتباط موثر رسیده است؟

- چه نشانه‌هایی از زبان غیرکلامی در دیوان پروین اعتصامی به کار گرفته شده است؟

- آیا زبان غیرکلامی در دیوان پروین از نظر کمی و کیفی، مفاهیم گسترده و متنوعی را دارد؟

- آیا پروین اعتصامی مفاهیم غیرکلامی را در دیوان خود برای بیان حالات و احساسات شخصیت‌ها به کار برده است؟

www.ketab.ir